

Kinderwens

Tussen twijfel en verlangen

Sinds jaren ondersteunt Miriam De Rycke in haar praktijk De Veelsprong individuen en koppels die vragen hebben rond de kindwens. Zij bundelde haar wijsheid en ervaringen in een boek.

Miriam De Rycke

Wanneer mensen ergens voor het eerst met elkaar kennismaken, worden vaak een paar standaardgegevens uitgewisseld. Men stelt de vraag 'Wie ben je?', 'Wat doe je voor werk?' en ook 'Heb je kinderen?'. Met die laatste vraag snijden mensen een onderwerp aan dat kan leiden tot een leuke uitwisseling over de kroost, soms valt er een onverwachte stilte of ze is de aanleiding tot een interessant gesprek over een leven zonder kinderen. De vraag is voorspelbaar, het antwoord echter niet.

Wanneer ik antwoord op de vraag welk werk ik doe, namelijk mensen begeleiden rond de kindwens, verwacht men zich niet meteen aan de opsomming die daarbij volgt. Ik vertel dan over de kindwens en de niet-kindwens. Over mensen die twijfelen of ze aan kinderen zullen beginnen, over koppels die daar onderling niet uitraken omdat ze verschillende verlangens

hebben, over de kindwens in een nieuw samengesteld gezin met een kinderloze partner. Over de lange weg van fertiliteitsbehandelingen en de ingrijpende toestand van ongewenste kinderloosheid. Daar denken mensen meestal het eerst aan bij het thema kindwens. Maar er is ook de onverwachte zwangerschap en soms een zwangerschapsafbreking, wat ook wel eens beslist wordt na een prenatale diagnose. Er zijn mensen die geen kindwens hebben of die juist met het dilemma worstelen om alleen aan het ouderschap te beginnen. Sommigen overwegen om te werken met donorsperma of -eicel, anderen starten een adoptieprocedure of gaan voor pleegzorg. Bij al deze kwesties kunnen mensen met vragen zitten.

Hoe bewust kiezen mensen echt?

Wat mij vooral drijft en boeit om mensen bij al deze kwesties te begeleiden, is dat zij vrij

moeten kunnen kiezen voor datgene wat echt bij hen past. Wie geen kinderen wil, moet daar vrij voor kunnen kiezen. Wie - diep vanbinnen - wel kinderen wil ook. Dat lijkt op zich evident. Toch zijn er soms een aantal zaken die daar een stokje voor steken. Mensen zeggen: "Ik ben (bewust) kinderloos" of "Ik heb kinderen". Maar hoe bewust waren die keuzes eigenlijk? De situatie is vanaf een bepaald punt ook onomkeerbaar en voor het leven. Zowel zonder kinderen als mét kinderen. Het heeft een impact op het leven van mensen en ook op de kinderen die eventueel uit deze keuze geboren worden.

Ik beschouw mezelf als bewust kinderloos, maar als ik mijn levensweg bekijk, dan zijn er wel een aantal zaken die mijn blik gekleurd hebben en dus mijn keuze mee bepaalden. Ik heb geen kindwens, maar ik steek mijn hand er niet voor in het vuur dat dit niet anders had kunnen uitdraaien als mijn leven anders was verlopen, als de impact van kinderen op je leven als vrouw anders zou zijn, als ... Ik weet het oprecht niet. Tijdens de verschillende opleidingen die ik de voorbije jaren volgde en tijdens mijn persoonlijk

proces werden alleszins stap voor stap elementen zichtbaar die bewust of onbewust een impact hadden op mijn keuze voor een bewust kinderloos leven en een engagement voor weekendpleegzorg. Wanneer mensen mij vroegen waarom ik bewust kinderloos ben, gaf ik telkens weer een andere reden, die óók weer waar was. Op een gegeven moment wilde ik stoppen met het uit te leggen, want mijn antwoord was toch telkens onvolledig en dus te eenzijdig.

Er kunnen zoveel dingen meespelen en met dat besef ben ik iets gaan doen. Beide keuzes brengen per slot van rekening leuke en minder leuke zaken met zich mee, ook als je kinderloos blijft. Als mensen meer zicht krijgen op alle elementen die hen doen twijfelen over kinderen, kunnen ze een meer authentieke keuze maken die bij hen past. Sommigen zullen dan kiezen voor kinderen terwijl ze dat eerst niet van plan waren, anderen zullen kiezen voor een kinderloos leven terwijl ze voordien misschien anders dachten. Het uiteindelijke doel is voor mij dat mensen vrij van allerlei invloeden, van eventuele belemmeringen of druk, met voldoende vertrouwen hun eigen keuze kunnen maken.

Over welke invloeden kan het zoal gaan?

Er spelen ook maatschappelijke (en politieke!) elementen mee in kinderwenskwesties, maar als psychotherapeut richt ik mij voornamelijk op de therapeutische kant van het verhaal. Ik begon workshops te organiseren rond het kinderwensdilemma waar ik vertelde over de I.V.-driehoek en over de kwadranten van Wilber. Over eigenschappen en kwaliteiten die in de schaduw belanden, over de ware verlangens, over je eigen pure ik ontdekken. Over je bril die je kijk op de dingen kleurt, vertroebelt, vergroot of verkleint. Over de invloed van familiebanden op de kinderwens. Over boodschappen die mensen krijgen over kinderen of over leven zonder kinderen. En dat zijn er nogal wat, zo te horen. Ik heb ze vernoemd in mijn boek 'Een leven zonder kinderen? - Kinderwens tussen twijfel en verlangen'. Daarin wijd ik verder uit over deze thema's aan de hand van casussen. Ik zag verbanden met de hechtingsstijl van mensen, met vormen van parentificatie. Met het belang van gronden om een eigen keuze te kunnen maken. Zelfs met hoogsensitiviteit. En ook met wie er aan het stuur zit van de innerlijke bus. En met

de allermenselijkste oerdrang om zich voort te planten, waar soms geen liefde tegenop kan. Mensen verbreken er relaties voor of settelen voor een partner die een goede ouder zal zijn, ook al is de liefde minder groot.

Ik heb mensen gezien die vreesden hun eigen moeder of vader te zullen herhalen en uit zorg voor de ongeboren kinderen beslisten om geen nageslacht op de wereld te zetten. En ook mensen die meenden dat zij een toegewijde zorgende moeder moesten zijn en een steek van pijn voelden wanneer ze andere vrouwen zichzelf tegoed zagen doen aan allerlei wilde avonturen en een vrij leven. Sommige mensen zijn blij dat hun kinderen het huis uit zijn waardoor ze nu écht aan zichzelf toekomen. Ik zie een diversiteit aan mensen met uiteenlopende moeder- en vaderkwaliteiten en ouderschapsstijlen in zich. Zij vragen zich af: hoe mag ik moederen of vadersen? Op welke manier is het goed, als ik aan kinderen begin? Sommige mensen voelen geen kinderwens, maar willen bij zichzelf wel onderzoeken of daar echt geen beweging in te krijgen is, omdat hun partner wel een kind wil. Het gebeurt ook dat men dingen wil uitleven

die bij de ouders niet mogelijk waren, zoals een zorgeloos leven leiden dat vrij is van ellende of mensen die net wél een warm gezinsleven willen ervaren met hun eigen kinderen. Sommige mensen krijgen letterlijk de boodschap mee dat ze geen volwaardige vrouw zullen zijn als ze geen kinderen krijgen. Iets wat twijfelaars of bewust kinderloze mensen vaak horen, is de vraag of ze geen spijt gaan krijgen van een kinderloos leven. Ik denk dat spijt net datgene is wat mensen willen vermijden door hun keuze goed af te wegen. En de kans op spijt is kleiner wanneer men zich ook bewust wordt van minder zichtbare factoren. Er is echter altijd wel iets dat mensen jammer kunnen vinden aan de keuze die ze maakten.

Een leven zonder kinderen?

Daarom besteed ik in mijn boek aandacht aan de levenskeuze die wat onderbelicht is in de samenleving, namelijk hoe het is om te leven zonder kinderen. Mensen hebben namelijk een bepaald beeld van een leven met kinderen, maar ook van een leven zonder kinderen. Wat je ook kiest, je hebt altijd iets niet. Bijvoorbeeld minder vrijheid als er kinderen zijn of geen nageslacht

aan de kersttafel als je kinderloos blijft. Er zijn minder rolmodellen voor een vruchtbaar kinderloos leven dan voor een leven mét kinderen. Slechts één op vijf mensen is kinderloos. Het is moedig als mensen aan kinderen beginnen, maar ook als ze kiezen voor een kinderloos leven. Kinderen geven mensen vaak een doel, ze betekenen voor een groot stuk zingeving. Kinderloze mensen moeten die zingeving op een andere manier (zien te blijven) vinden. Mensen ervaren hun kinderloos leven vaak best als fijn, maar ze vragen zich af of dat voor de rest van hun leven genoeg voldoening zal geven.

In elk geval zie ik in het omgaan met de kinderwens een vorm van diversiteit. Wie geen kinderwens heeft, heeft niet noodzakelijk nog eigenschappen in de schaduw zitten. Het boek 'Godinnen in elke vrouw' van Jean S. Bolen vond ik op dat vlak verhelderend. De ene vrouw is een Demeter en wil een gevuld nest, terwijl de andere een Artemis is en vrijgevochten de wereld wil verkennen. Daar herkende ik mezelf wel in, in die laatste. Die boodschap wil ik ook meegeven aan mensen, dat het helemaal oké is om geen kinderwens te hebben. De godin-

nen- en godeneigenschappen in mensen, of de anima en animus zo je wil, licht ik in het boek toe aan de hand van verhalen van vrouwen en mannen die ik sprak, weliswaar zonder mythologische verwijzingen. Al doe ik dat wel voor de zakdoeken die ik maak. Die dragen het label 'Artemis & Demeter', waar Artemis staat voor de passie en dus de ontroering, en Demeter staat voor de zorg en dus de troost. Beiden een tranenaangelegenheid. Voor een zakdoek bij een snotneus vond ik geen passende godenmetafoor.

Het is in elk geval belangrijk en zinnig om zich bewust te worden van eventuele onderliggende angsten, van belemmerende overtuigingen of van eigengemaakte patronen. Daar schrijf ik ook over in het boek, onder meer over de afweermechanismen waar de Nederlandse psychologe Ingeborg Bosch rond werkt. De valse macht: mij gaan ze niet liggen hebben. De valse hoop: als ik maar een goede zoon ben die moeder kleinkinderen schenkt. Ontkenning van behoeften: als zij maar gelukkig is, ik pas mij wel aan, enz ... Buiten het blootleggen van die afweermechanismen met het oog op de kinderwens zie ik ook een ander

voordeel in de theorie. De herontdekking van wie je echt bent, helpt mensen ook een soort 'jas' uit te doen, en te durven leven zoals ze echt zijn en ook een zingeving te vinden die echt bij hen past. Ook wanneer ze ongewenst kinderloos zijn. Ook als dat een andere weg betekent dan kiezen voor een gezin. George Smits zei destijds tijdens de les cognitieve gedragstherapie bij de E.A.: "Waarvan krijg jij een twinkeling in je ogen?". Dat vind ik een heel zinnige vraag voor mensen die twijfelen over kinderen. Waar word jij blij van, waarvoor ben jij hier? Ik pas het toe bij loopbaanvragen, maar ook bij vragen rond de algehele levensweg waarbij de kinderwens een thema kan zijn. Sommige mensen worden blij van reizen begeleiden en genieten van de kinderen die ze op hun pad tegenkomen in verre landen. Anderen willen lesgeven aan kinderen, maar hoeven ze niet per sé zelf te hebben.

Wat is jouw verlangen?

Op de I.V.-driehoek hou ik van de aandacht voor het verlangen. Ik help mensen graag op deze manier kijken, namelijk naar hun verlangens en hun angsten. Mensen moeten durven stilstaan bij hun échte behoeften. Bij datgene waar ze

écht naar verlangen, naar het onderliggende verlangen. Want dat verlangen kan over iets heel anders gaan dan een vervulde kinderwens of ongebonden kunnen leven. Mensen verlangen misschien naar erbij horen, wat hen soms doet twijfelen over een leven zonder kinderen, omdat de meesten van hun vrienden de weg van het ouderschap wel inslaan. De menselijke behoefte om erbij te horen, vanuit een onderliggende oer-overlevingsbehoefte, doet mensen soms pijn wanneer ze als kinderloze mens minder deel uitmaken van die sociale groep van de ouders. Ik zie dat het verlangen soms ook gaat over eindelijk wél eens gehoord worden over de eigen behoeften, namelijk (nog) een kind. Of het verlangen naar erkenning, dat men vervult via professioneel succes, waardoor de kinderwens erbij inschiet. Of mensen leven net vanuit angst, bijvoorbeeld de angst om (weer) pijn te moeten voelen, wat ze tijdens hun opgroeien misschien heel vaak hebben moeten voelen. Mensen zien ook hoe andere ouders worstelen met het ouderschap en met mogelijke tegenslagen die daarmee op hun weg komen en willen dat zelf niet.

Het is goed als mensen ook rond de kinderwens

in contact kunnen komen met hun gevoelswereld. Dat ze die niet (langer?) wegmoffelen onder bepaald gedrag of een zekere levenshouding. Mensen willen soms de controle behouden om zich veilig te voelen. In het boek vertel ik over Maya die kiest voor de positie van de almacht en niet aan kinderen begint. Of over Helena, die als kind opgroeide in een traumatiserende thuissituatie en vervolgens in relaties met mannen haar gevoelens uitzette en het niet riskeert om zich over te geven aan de liefde. Zo verstoort ook (vroegkinderlijk) trauma soms de vervulling van de kinderwens. Soms stellen mensen na een turbulent liefdesleven rond hun veertigste vast dat ze graag kinderen wilden, maar de vruchtbare tijd is verstreken. Mijn observatie is ook dat iedereen zijn eigen oplossing vindt voor het leven. De één krijgt kinderen en doet het op zijn manier, de ander besluit liever zijn kans op geluk te wagen zonder kroost.

Ik koppel de kinderwens ook aan het archetypisch plan van Jung. In dat plan ligt bij elke levensfase een stuk persoonlijke evolutie en groei verscholen. Mensen vragen zich wel eens af of kinderloze mensen die groei wel in hun persoonlijkheid integreren. Ongewenst kinderloze mensen ver-

langen juist naar die fase. Zij willen toekomen aan dat volgende stuk van hun levensweg: een kind baren, het opvoeden, de schooltijd opvolgen en dingen over het leven aan hun kind doorgeven. Het grootbrengen van kinderen wordt vaak gekoppeld aan het integreren van eigenschappen als verantwoordelijkheid, zichzelf kunnen wegcijferen voor anderen, kunnen relativeren enzovoort. Wie kinderen krijgt, wordt gezien als iemand die dat verwerft. Wie geen kinderen krijgt, wordt wel eens gezien als iemand die deze eigenschappen wellicht wat ontbeert. In het boek sta ik ook dáárbij stil. Bij het belang van deze eigenschappen en bij alternatieve wegen om ze te verwerven. Mensen groeien en evolueren ook doorheen andere ervaringen.

Waardevol met en zonder

Naast het kinderwensdilemma begeleid ik vaak mensen die met vragen zitten rond het vervullen van hun kinderwens. Mensen blijven soms doorzetten met fysiek en mentaal zware fertiliteitsbehandelingen op een manier waarbij er weinig zelfzorg is. Samen bekijken we dan welke vormen van zelfzorg het beste bij iemand passen.

En soms komt op een dag de 'mededeling' dat een kind enkel nog mogelijk is via donorconceptie. Mensen kunnen daardoor overrompeld worden. Het is belangrijk dat ze op hun eigen tempo de beslissing kunnen nemen om met een – meestal ongekende – donor te werken. Wie met donorconceptie een kind krijgt, stapt ook in een ander afstammingsverhaal. Ouders zitten soms met vragen: wanneer vertellen we het aan ons kind dat er een donor is? Wat als we het niet vertellen? Ook wie alleen aan het moeder- of vaderschap wil beginnen, zit met vragen die niet enkel over donorconceptie gaan, maar veeleer over hoe deze beslissing te nemen. Een tijdlang heb ik wensouders bij vragen rond donorconceptie begeleid in samenwerking met een fertiliteitscentrum. De belangrijkste aandachtspunten beschrijf ik in het boek, zowel voor mensen die donorconceptie overwegen als wie aan alleenstaand ouderschap denkt.

Mensen die beslissen om voor adoptie te gaan, wacht een traject van voorbereiding en screening. Vanuit mijn affiniteit met alternatieve kinder-

wenswegen kwam ik als vormingswerker ook in de adoptiesector terecht, waar ik gedurende enkele jaren de verplichte voorbereidingscursus gaf aan kandidaat-adoptanten. Wat er nodig is om adoptie van een kind goed in te schatten, komt eveneens aan bod in het boek. Vaak voelen mensen zich onmachtig omdat ze van derden (een psycholoog, een screener, na een teamoverleg) de 'toelating' moeten krijgen om hun kinderwens op een alternatieve manier te kunnen vervullen. In het boek geef ik aandacht aan de positie van alle betrokkenen, zowel de (wens)ouders als de kinderen. Door een inkijk te geven in de mogelijke repercussies voor beiden, tracht ik het onrechtgevoel bij mensen wat weg te nemen.

Vandaag komen wensouders soms op gesprek wanneer zij van de Dienst Maatschappelijk

Onderzoek het advies krijgen om nog rond een bepaald persoonlijk werkpunt aan de slag te gaan. We werken dan een aantal sessies rond dit thema, waarna mensen vaak alsnog een positief advies kunnen bekomen.

Vanuit mijn ervaring als pleegouder kan ik mensen het pleegzorgverhaal toelichten en hen begeleiden bij die afweging. Mensen vinden het bizar dat je voor een kind wil zorgen dat je een tijd later misschien ineens niet meer zal zien. Langs de andere kant zien ze er wel het mooie van, om iets te kunnen doen voor een kind dat

in de penarie zit. Mijn ervaring beslaat intussen zowel het onverwachte afscheid alsook het besef dat we een soort van tante en nonkel blijven in het leven van de jongens waarvoor we zorgden. We willen dat ze ons weten wonen in geval van nood, ook online. En zo vinden ze soms effectief de weg terug, opeens weer wat groter met de baard in de keel. Heel leuk vind ik dat. Ook bij ons hangen kinderfoto's aan de muur en we blikken terug op fijne herinneringen met hen.

Maar als vierde alternatief rond kinderwensvragen voeg ik bewust (ook in het boek) de

mogelijkheid toe van een waardevol leven zonder kinderen. Zowel ongewenst kinderloze mensen als mensen die twijfelen over kinderen kunnen daar inspiratie in vinden over hoe het leven zinvol vorm te geven zonder kinderen, zonder een gezin. En daar zijn zeer veel mogelijkheden toe. Misschien wel zoveel als dat er mensen zijn.

Miriam De Rycke werkt als I.V.-therapeute in Antwerpen, Gent, Bassevelde en ook online. Naast begeleiding bij kinderwensvragen begeleidt zij mensen ook bij traumaverwerking. Zij geeft dit najaar de training Kinderwensbegeleiding aan de Educatieve Academie. Haar boek 'Een leven zonder kinderen? Kinderwens tussen twijfel en verlangen' verscheen in juni 2020. Meer info: www.deveelsprong.be

